

Meer FD.nl lezen? [Registreer](#) je nu en lees gratis 5 artikelen per maand.

Ilse Zeemeijer

Eergisteren

Tekst

Krant

ONDERWIJS

En wat doen we met de jongens?

Jongens presteren op vrijwel alle onderwijsniveaus slechter dan meisjes. Komt dat door luiheid of de puberteit? Nee, zeggen experts. De manier waarop het onderwijs is georganiseerd zet jongens op een 1-0 achterstand.

Foto's: Istock

In het kort

- Jongens presteren op school minder goed dan meisjes: ze blijven vaker zitten, stromen vaker af naar een lager niveau en doen langer over hun studie.
- Dat komt onder andere omdat jongens zich op een andere manier ontwikkelen dan meisjes: jongens en meisjes zijn even slim, maar jongens lopen achter in non-cognitieve vaardigheden.
- In het onderwijs is steeds meer nadruk gekomen op vaardigheden en competenties, van basisschool tot universiteit. Dat is nadelig voor jongens (en voor meisjes die later in hun ontwikkeling zijn).
- Het goede nieuws: de kloof tussen jongens en meisjes is relatief makkelijk te repareren.

De zoon van Hartger Wassink tekent in groep twee van de basisschool niet binnen de lijntjes. Dat moet wel, zegt de juf tegen zijn vader. 'Ik dacht dat ze een grapje maakte', vertelt Wassink, die zich het gesprek nog precies kan

herinneren. 'Natuurlijk tekent mijn zoon niet binnen de lijntjes. Hij houdt van voetballen, rennen en spelen. Waarom zou hij binnen de lijntjes moeten kleuren?'

Wassink is zelfstandig bestuursadviseur en heeft drie kinderen. Zijn twee dochters doorlopen geruisloos het vwo, maar zijn zoon vindt het moeilijk om op school stil te zitten, te luisteren en opdrachten te maken.

De problemen beginnen in groep 7, als de zoon voor het eerst een 'min' krijgt voor doorzettingsvermogen. Hij is volgens de leerkracht niet goed in het schoolse werk. De eindtoets en het schooladvies in groep 8 leiden tot stress en woede-uitbarstingen. De vwo-plus-klas met extra projecten mag niet baten: in de tweede klas valt hij uit.

Verspilling van talent

Het verhaal van de familie Wassink staat niet op zichzelf. Jongens raken steeds vaker in de knel, laten experts zien in het boek *De ontwikkeling van jongens in het onderwijs*, dat woensdag is verschenen. Jongens doen langer over een opleiding, blijven vaker zitten en stromen vaker af naar een lager niveau.

De waarschuwing komt niet uit de lucht vallen. In april constateerde ook **de Onderwijsinspectie** dat jongens 'aanzienlijk slechter' presteren dan meisjes. De Onderwijsraad, de belangrijkste onderwijsadviseur van de regering, **schreef in 2007 al over de taalachterstand** van jongens en start na de zomer op verzoek van de Tweede Kamer een **onderzoek**.

Samenspel van factoren

De prestaties van leerlingen op school hangen af van een complex samenspel van tal van factoren, zoals genen, hersenen, hormonen, het gezin, de buurt waar iemand opgroeit en culturele achtergrond.

Ook als onderzoekers filteren voor het sociaal-economische milieu of de achtergrond van de ouders blijven verschillen tussen jongens en meisjes bestaan. Uiteraard zijn er binnen de groep jongens grote verschillen, net als bij meisjes. Het gaat om gemiddelden.

Voor een verklaring kijken wetenschappers vaak naar de hersenontwikkeling en de omgeving thuis. Beide factoren kunnen niet alle verschillen verklaren. Daarom kijkt recent onderzoek ook naar neuropsychologische ontwikkeling van kinderen en de leeromgeving.

Hoogleraar neuropsychologie Jelle Jolles waarschuwt dat het huidige onderwijssysteem de kloof tussen jongens en meisjes vergroot. 'Jongens rijpen wat

trager en kunnen niet goed omgaan met de vrijheid die van hen wordt verwacht. Daarom hebben ze een grotere kans om af te stromen naar een lager niveau. Als jong volwassene hebben ze dan niet bereikt wat ze intellectueel wel aan zouden kunnen. Zo krijg je jongens van 22 jaar die gefrustreerd raken. Dat wil niemand.'

Volgens Klaas-Wybo van der Hoek, bestuurder bij NHL Stenden Hogeschool en een van de auteurs van het boek, leidt de achterstand van jongens tot een 'verspilling van talent'. 'Als we niks doen haken jongens eerder af, halen ze geen diploma en krijgen ze lager geschoold werk. Dat is al gaande.'

Verschillen steeds duidelijker

Discussies over de verschillen tussen jongens en meisjes zijn van alle tijden. Terwijl twitteraars zich anno 2019 vooral druk maken over genderneutrale wc's, de (on)zin van vrouwenquota en de politieke voorkeur van 'boze witte mannen' ploetert de wetenschap voort. Daardoor komen steeds meer feiten boven tafel.

Door een nieuwe generatie hersenscanners en studies naar de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling hebben wetenschappers laten zien dat jongens en meisjes verschillen in hun **neuropsychologische ontwikkeling**. Meisjes lopen voor in taal en zijn vanaf 8 jaar beter in vaardigheden als zelfinzicht, motivatie, plannend vermogen, nieuwsgierigheid en het overzien van consequenties.

Het gevolg is dat meisjes op de basisschool en in de onderbouw beter weten wat een leraar van ze verwacht en hoe ze een schoolopgave moeten maken. Jongens zijn ondernemender en vragen zich af waarom ze überhaupt huiswerk moeten maken. Ze zijn vaak minder gemotiveerd om goede cijfers te halen.

'Meisjes zijn braaf, luisteren naar de leraar en vragen minder zorg', vat Jolles de verschillen samen. 'Daar zijn scholen blij mee. Jongens zijn slordig en hebben geen zelfinzicht. Ze zijn vaker hyperactief of hebben ADHD en worden als "lastig" ervaren.'

Jongens hebben een nadeel

Naast het inzicht in de ontwikkeling van jongens en meisjes, maken de veranderingen in het onderwijs de kloof extra urgent.

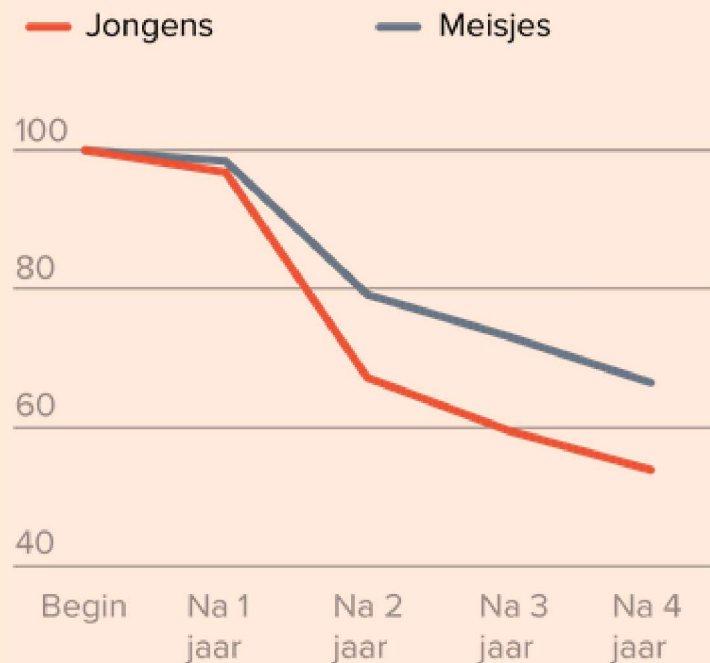
Zo hebben scholen hun curriculum en de manier van lesgeven aangepast aan de wensen van de arbeidsmarkt. Daardoor zijn vaardigheden en competenties in alle lagen van het onderwijs belangrijker geworden. Leerlingen werken op school bijvoorbeeld vaker in groepjes samen en docenten verwachten dat studenten zelf kunnen plannen.

De veranderingen in het onderwijs pakken nadelig uit voor jongens, zegt onderzoeker Barbara Belfi van het Researchinstituut voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) in Maastricht. 'Op cruciale momenten in hun ontwikkeling, zoals het eind van groep 8, zijn jongens echt in het nadeel omdat ze veel strenger worden beoordeeld op vaardigheden waarin ze op dat moment achterlopen op meisjes.'

Jongens later klaar

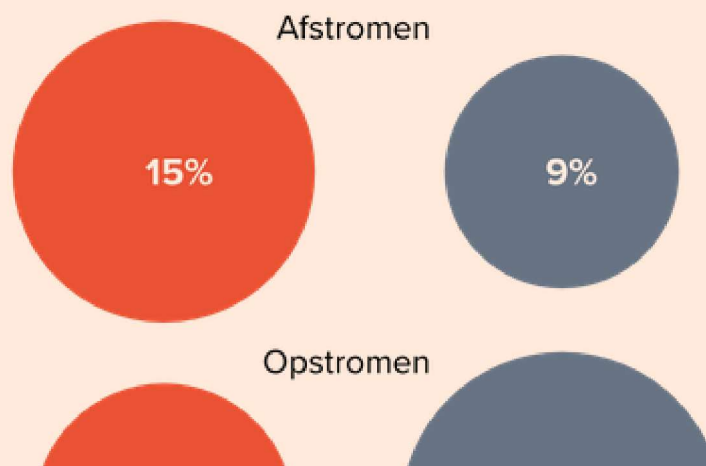
54% van de jongens met een advies voor vmbo gemengde en theoretische leerweg haalt in vier jaar een diploma, versus 65% bij meisjes. Op andere niveaus zijn de verschillen vergelijkbaar.

% leerlingen met vmbo-g advies dat een jaar succesvol afsluit

Jongens stromen eerder af

15% van de jongens stapt in het derde schooljaar over naar een lager niveau, versus 9% bij de meisjes.

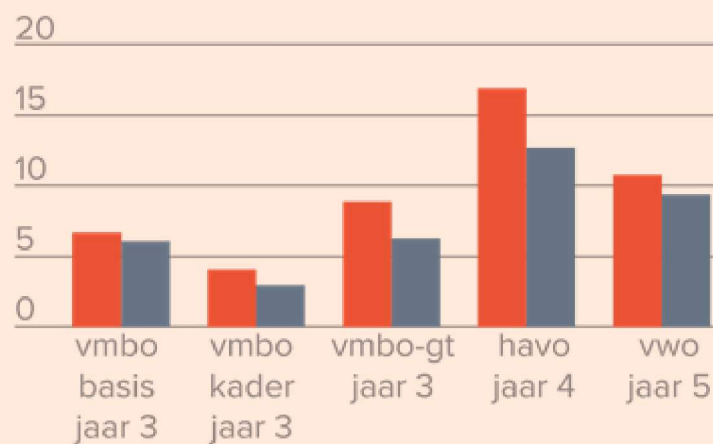

11%

17%

Jongens blijven vaker zitten

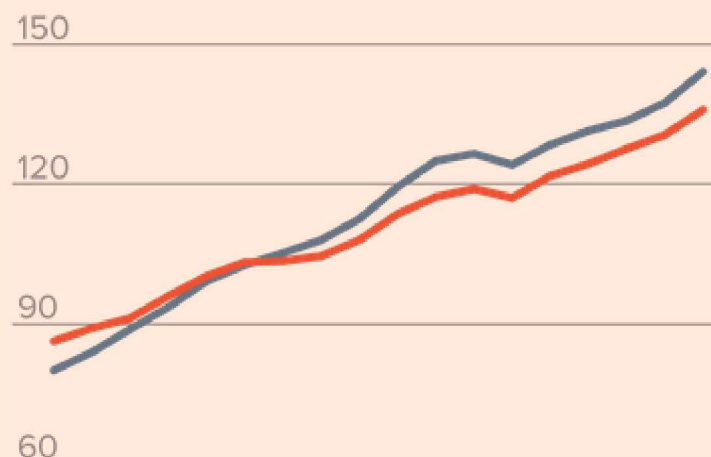
In havo 4 blijft 17% van de jongens zitten, versus 13% van de meisjes. In de onderbouw doubleert 5% van de jongens, versus 3% bij de meisjes.

© FD | JR | Bron: Onderwijsinspectie

Meer meiden naar universiteit

Het aantal vrouwelijke studenten stijgt harder dan de mannelijke studenten. Sinds 2003 en 2004 zijn er meer vrouwelijke studenten op de universiteit: Ongeveer 6 op de 10.

2000/2001

2017/2018

© FD | JR | Bron: CBS

Het 'jongensprobleem' treft vrijwel elke school, in elke plaats en in elke regio, aldus Belfi. Toch is het onderwerp in de bestuurskamer van het hoger onderwijs 'vrij nieuw', zegt Van der Hoek van hogeschool NHL Stenden. 'Het meest schokkende cijfer vind ik dat er een verschil zit van 18% in de prestaties van jongens en meisjes. Dat is toch wel meer dan een wake-upcall.'

Volgens Van der Hoek houden ook hbo's en universiteiten onvoldoende rekening met het onvolwassen brein van jongvolwassenen - pas op grofweg 25-jarige leeftijd zijn de hersenen van jongens en meisjes 'uitgerijpt'. Zo moeten studenten zelf aankloppen bij een coach of studiebegeleider als er een probleem is. 'Dat doen dus vooral vrouwen', zegt Van der Hoek. 'We zeggen ook: "Dit is jouw leven, jouw studie." Contacturen zijn daarom niet verplicht. Meisjes zijn plichtsgetrouw en komen wel, maar jongens zeggen: "Ik red mezelf wel."'

Oplossingen

Het goede nieuws: de kloof tussen jongens en meisjes is volgens experts relatief simpel te repareren. Maar dan moeten ouders, leraren, bestuurders en beleidsmakers wel in actie komen. En dat gebeurt nog veel te weinig, vindt adviseur Lauk Woltring, samensteller van het boek over jongens. 'Scholen verwijten jongens dat ze jongens zijn. De kennis over jongens is weggevallen.'

De belangrijkste sleutelwoorden zijn meer steun, sturing, structuur en inspiratie in het onderwijs, zegt Jolles. Dit geldt voor jongens én meiden die daar behoefte aan hebben. 'Denk aan hulp van ouders en leraren bij het plannen van huiswerk.'

Ook onderzoeker Belfi is voorstander van extra hulp. 'Als jongeren een coach krijgen die helpt met plannen, kijkt of ze op schema blijven en tips geeft over zelfstandig werken, dan gaat het beter.'

Jolles beseft dat de veranderingen die nodig zijn jaren gaan duren. 'Het hele onderwijs nu veranderen kan niet, omdat veel schoolleiders nu al panisch zijn omdat ze in september een lerarentekort hebben.'

Klein beginnen kan

Toch kan elke leraar morgen al klein beginnen, benadrukt hij. 'De attitude van leraren kan van de ene op de andere dag al tot verandering leiden. Als leraren zien dat jongens niet lastig zijn maar gewoon jongens, maakt dat een enorm verschil.'

Lees ook

De oplossing voor ongemotiveerde jongens in Gorinchem: techniekhavo

Bestuursadviseur Wassink hoopt dat scholen en leraren meer oog krijgen voor de variëteit van leerlingen, zowel bij jongens als bij meisjes. Als ouder hoorde hij tot nu toe vooral dat zijn zoon zich aan moest passen aan het onderwijs in plaats van andersom.

'Mijn zoon houdt van sporten. Zoek als school bijvoorbeeld verbinding met een sportvereniging. En als een leerling op havo of vwo het leuk vindt om een dag in de week bij een bedrijf te werken, waarom niet?'

Met zoonlief (15) gaat het inmiddels beter. Hij is overgestapt naar een school met een ander onderwijsconcept en wil volgend jaar eindexamen doen in de theoretische leerweg van het vmbo. 'Vanochtend stond hij een half uur eerder op om naar studiebegeleiding te gaan', zegt Wassink. 'Dat hij uit zichzelf opstaat, is in vergelijking met een jaar geleden ongelooflijk. Het kan toch.'

Zo help je jongens (en meisjes)

Tien tips van hersenonderzoeker Jelle Jolles, aangevuld door Lauk Woltring en het boek *De ontwikkeling van jongens in het onderwijs*:

1. Wees je bewust van de **subtiele verschillen**: tot hun 24e jaar ontwikkelen jongens en meisjes zich op een andere manier. Het gaat vooral om non-cognitieve vaardigheden, zoals plannen en zelfstandig werken.
2. De **toon en attitude** in het contact zijn cruciaal. Dus niet: 'Heb je nu alweer je huiswerk niet gemaakt?', maar: 'Hoeveel tijd heb je aan je huiswerk besteed? Vind je dat achteraf voldoende? Wat zou je daaraan kunnen doen?'
3. **Help leerlingen** en studenten met het ontwikkelen van non-cognitieve vaardigheden, zoals het plannen van huiswerk. Dat is de verantwoordelijkheid van ouders én onderwijsinstellingen.

4. Jongens zijn minder talig dan meisjes. De oplossing: **stimuleer taal bij jongens**. Vorm in de klas geen gemengde groepjes - dan doen meisjes al het werk - maar zet bijvoorbeeld vier jongens bij elkaar.
 5. Besteed ook meer aandacht aan **niet-talige activiteiten** op school, zoals creatieve vakken, sporten, buiten spelen en ondernemen. Leer meisjes om meer risico's te nemen.
 6. **Leg uit** waar school en de lesstof goed voor is. Dat lijkt een rare vraag, maar dat weten kinderen vaak niet. Zo maak je de les ook inspirerend en boeiend.
 7. Geef leerlingen **feedback** en inzicht in hun ontwikkeling. Zo leren ze zichzelf kennen en krijgen ze handvatten hoe ze het beste kunnen leren.
 8. Kies als ouder van een zoon niet voor een keukentafelgesprek in het 'kwaliteitskwartiertje', maar voor **een activiteit**. Tijdens het wandelen, afwassen of vissen komt het gesprek vanzelf.
 9. Kinderen van 10 of 15 zijn **'werk in uitvoering'**. Het lijkt alsof ze zelf beslissingen kunnen maken, maar dit is vaak impulsief. Dit geldt ook voor jonge mensen van 20.
 10. **Kijk met een grijns** naar jongens (en meisjes). Op je 15e wist je waarschijnlijk zelf ook nog niet wat je precies wilde gaan doen.
-

Door **Ilse Zeemeijer**

Meest gelezen

ABN Amro zoekt alleskunner met groot incasseringsvermogen

Oppositie verslaat Erdogan opnieuw in Istanboel, nu verpletterend

Boris Johnsons karakter wordt inzet Britse premiersstrijd